

Poněvadž jen on z vás tří měl hodinky, řekl vám, že ještě není čas k návratu, popošel kousek dál a začal jako ve hře házet psovi hůl. Ale jak divoce asi jeho oči těkaly tím pustým pobřežím, než přistály u psa!

Fiennes přikývl a zadumaně hleděl před sebe. Zdálo se, že zabloudil k méně praktické části vyprávění.

„To je zvláštní,“ řekl, „že ten pes nakonec přece jen k té historii patřil.“

„Ten pes by vám byl skoro mohl tu historii vyprávět, kdyby uměl mluvit,“ řekl kněz. „Mě na vás mrzí jenom to, že poněvadž mluvit neuměl, mluvil jste vy za něho a dal mu promlouvat jazyky lidskými a andělskými. Patří to k něčemu, co pozoruji víc a víc v moderním světě: jeví se to v nejruznějších novinářských kachnách a šeptaných senzacích, v nezaručených, ale neváhajících soudech. Lidé ochotně polykají nepodložená tvrzení toho či onoho nebo tamtoho. Toto něco utápí veškerý váš starý racionalismus a skepsi, zaplavuje všechno jako moře; a nazývá se pověra.“ Prudce vstal, tvář mu po temněla jako mrak a mluvil dál, skoro jako sám pro sebe. „Prvním výsledkem, který s sebou nese nevíra v Boha, je ztráta zdravého rozumu: nedokážete vidět věci, jak jsou. Každý šplecht, o kterém někdo prohlásí, že má něco do sebe, se do nekonečna protáhne jako chodba v zlém snu. A pes je zlé znamení a kočka je záhada a prase nosí štěstí a chrobák je posvátný skarabeus. Vyvoláváte znovu celý zvěřinec pohanského Egypta a staré Indie. Anubis, bůh-pes, a velký zelenooký Pašt a svatě bučící býci bašanští. Vracíte se k hovadskému božstvům počátků, vtělujícím se v slony a hady a krokodýly. A to všechno jen proto, že se bojíte čtyř slov: ‚A učiněn byl člověkem‘.“ Mladík povstal trochu rozpačitě, skoro jako by byl přeslechl samotnou mluvu. Zavolal psa a opustil místnost s neurčitým, ale halasným sbohem.

zrádné zrcadlo

James Bagshaw a Wilfred Underhill byli staří přátelé; rádi spolu v noci bloudili ulicemi, vedouce nekonečné hovory a míjejíce roh za rohem v němém a napolhled vymřelém labyrintu velkého předměstí, kde bydleli. Bagshaw, mohutný, snědý, dobromyslný muž s černým kartáčkem kníru, byl povoláním policejní detektiv, Underhill, gentleman s úzkým citlivým oblíčkem a světlými vlasy, se o problémy pátrání zajímal amatérsky. Pro čtenáře detektivek to bude jistě otřes, když se dozvědí, že mluvil policista a amatér naslouchal, a dokonce s jistým respektem.

„Naše řemeslo je ze všech jediné,“ řekl Bagshaw, „kde se mičky předpokládá, že profesionál bude vždycky vedle. Píšou se snad povídky o holiči, který nedovede hollit a musí mu poradit zákazník, jak na to, nebo o taxikáři, který neví, jak se jezdí, pokud mu to pasažér teoreticky neobjasní? Nezapírám přitom, že my od policie máme sklon držet se rutiny, jinými slovy: máme tu vadu, že postupujeme metodicky. Jenže autoři detektivek nám nepříznají ani, že metoda má také své výhody, a to je chyba.“

„Ovšem,“ řekl Underhill, „ale Sherlock Holmes by vám řekl, že on se řídil metodou logického usuzování.“

„Snad by měl pravdu,“ řekl jeho druh, „ale já myslím na metodu kolektivní práce. My jsme jako generální štáb. Shromažďujeme informace a třídíme je.“

„A na tohle podle vás detektivky zapomínají?“ zeptal se Underhill.
„Jen šl například vezměte takového Sherlocka Holmese a Lestrada, policejního inspektora. Sherlock Holmes třeba uhodne, že neznámý, který přechází ulici, je cizinec, podle toho, že se při přecházení podíval napravo místo nalevo. Ochotně připustím, že by to Holmes uhodnout mohl. Nepochybují ani trochu, že Lestrade by nikdy nic podobného nesvedl. Jenže co v knihách nestojí, je, že policista, neschopný něco takového uhádnout, by to mohl vědět. Lestrade by mohl vědět, že ten muž je cizinec prostě proto, že jeho oddělení vede v patrnosti všechny cizince. Někdo by mohl dodat – a všechny domorodce jakbysmet. Jako policista jsem rád, že policie toho tolik ví, poněvadž každý chce dělat svoje povolání dobře. Ale jako občan si někdy říkám, jestli toho neví přespříliš.“

„Nechcete mi vážně tvrdit,“ zvolal Underhill nevěřicně, „že něco víte o cizích lidech v cizí ulici. Co kdyby z tamtoho domu naproti někdo vyšel. Vy byste věděli, kdo to je?“

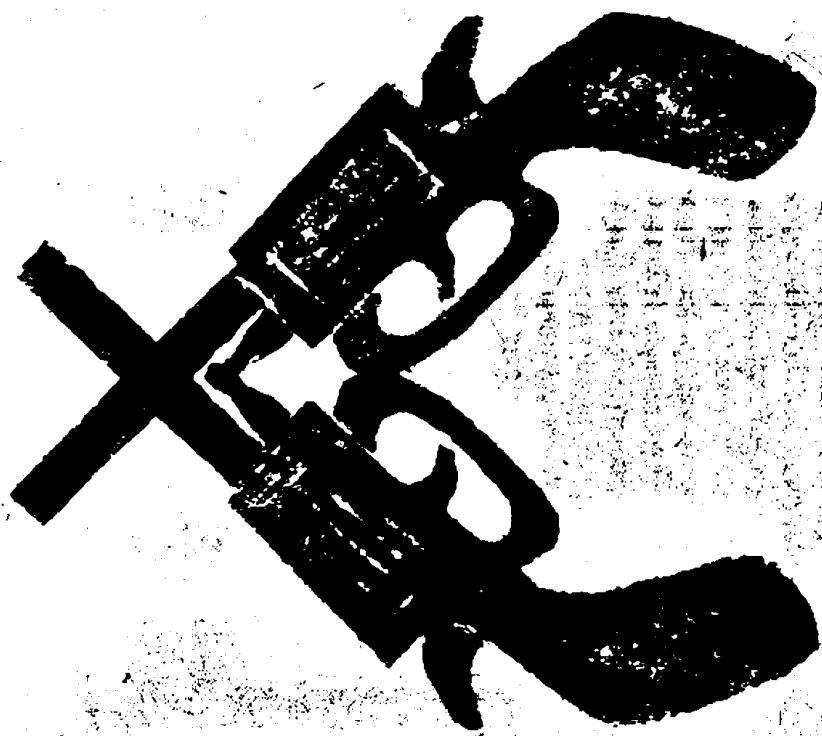
„Kdyby to byl domácí pán, tak ano,“ odpověděl Bagshaw. „Tenhle dům si pronajal jeden literát anglorumského původu. Obyčejně žije v Paříži, ale přijel sem v souvislosti s nějakou svou básnickou hrrou. Jmenuje se Osric Orm. Patří k těm novým básníkům a čte se asi hezky krkolomně.“

„Ale já myslím všechny lidi tady v té ulici,“ řekl jeho společník.
„Zrovna mě napadlo, jak divně a nově, anonymně tu všechno vypadá, ty vysoké holé zdi a ty domy ztracené ve velkých zahradách. Všechny znát nemůžete.“

„Znám jich pár,“ odpověděl Bagshaw. „Teď zrovna jdeme kolem zdi, za kterou končí zahrada siru Humphreya Gwynna, známějšího jako soudní rada Gwynne. Ten starý soudce, víte, co za války rozvířil ten skandál se špionáží. Sousední dům patří bohatému obchodníku s doutníky. Přijel z Jižní Ameriky a vypadá taky náramně snědě a španělsky, ale jméno má čistě anglické: Buller. Vedle v domě – slyšel jste ten hluk?“

„Něco jsem slyšel,“ řekl Underhill, „ale co to bylo, opravdu nevím.“
„Já vím, co to bylo,“ odpověděl detektiv, „dva výstřely z revolveru těžké ráže a pak výkřik o pomoc. A šlo to rovnou ze zahrady pana soudního rady Gwynna, toho království míru a zákonnosti.“
Ostre se rozhlédl ulicí nahoru a dolů a pak dodal:

„A jediná branka do zadního traktu zahrady je půl míle odtud za rohem. Ta zeď by měla být trochu nižší nebo já trochu lehčí, ale zkusit to musíme.“

„Kousek dál je plot nižší,“ řekl Underhill, „a tak se mi zdá, že za ním je docela silbný strom.“

Odkvapili tam a našli místo, kde se zeď najednou snižovala, skoro jako by se napůl propadla do země a z temného prostoru za ní se dral ven strom pestře planoucí plnými květy a pozlacený pableskem osamělé pouliční lampy. Bagshaw se chytil ohnuté větve, přehodil nohu přes nízkou zeď a v příštím okamžiku se octli oba přátelé po kolena v pichlavém houští živého plotu.

Sad soudce Gwynna skýtal v noci dost překvapující podívanou. Tato rozsáhlá zahrada se rozkládala na pustém kraji předměstí ve stínu vysokého černého domu, kterým ulice končila. Dům byl doslova černý, poněvadž byl zabedněný a neosvětlený – aspoň na straně vedoucí do zahrady. Zato zahrada, která ležela v jeho stínu a byla by měla tvořit pláň naprosté tmy, tu a tam probleskoval jakýsi matný třpyt, jako by v ní dohasinal ohňostroj nebo jako by mezi

stromy zapadla obrovská raketa. Po několika krocích zjistili, že svěclo se line z čertných barevných žárovek, visících v korunách stromů jako Aláddínovo ovoce z drahých kamenů, a největší jas ze stoupá z kulatého jezírka nebo rybníčku, jehož hladina zářila bledými barvami, jako by pod ní svítila lampa.

„Pořádá večírek?“ zeptal se Underhill. „Zdá se, že zahrada je slavnostně osvětlená.“

„Ne,“ odpověděl Bagshaw. „To je jeho koníček a mám takový dojem, že se mu nejradší věnuje o samotě. Rád si hraje s malou elektrárnou, kterou manipuluje tam z toho pavilónku nebo chaty, kde taky pracuje a přechovává svoje papíry. Butler, který ho dobře zná, říká, že ty rozsvícené barevné žárovky častěji naopak znamenají, že nechce, aby ho někdo vyrušoval.“

„Prostě něco jako výstražné signály,“ poznamenal jeho společník. „Panebože! Mám strach, že tentokrát to jsou opravdu výstražné signály!“ a Bagshaw se dal najednou do běhu.

Za okamžik nato uviděl Underhill, co přítel uviděl. Opalizující kruh světla, který lemoval jako měsíční dvůr nakloněně břehy rybníka, přerušovaly dva černé pruhy nebo stružky; brzy se ukázalo, že to jsou dlouhé černé nohy postavy, která se po hlavě zřítíla do prohlubně a zůstala ležet s hlavou v rybníce.

„Pospěšte si,“ vykřikl detektiv ostře, „mně se zdá, že to je...“ Jeho hlas se ztratil, jak pádíl rozlehlou zahradou, slabě světélkující v umělém světle, nejkratší cestou k rybníku a k nehybné postavě. Underhill klusal vytrvale rovnou za ním, když se stalo něco, co mu na okamžik vyrazilo dech. Bagshaw, který se řítil jako dělová koule nezadržitelně vpřed k černé postavě u osvětleného jezírka, najednou zahnul v ostrém úhlu a rozběhl se ještě rychleji do stínu domu. Underhill si nedovedl vysvětlit, co znamená ta změna směru. Sotva detektiv zmizel ve stínu domu, ozval se ze tmy hluk potyčky a klební. Bagshaw se vrátil a vlekl za sebou vzpírajícího se mužíčka s rýšavými vlasy. Zajatec se zřejmě chtěl ztratit v ochranném stínu domu, když detektivovy bystřejší uši zaslechly, jak šelestí mezi keři jako pták.

„Underhille,“ řekl detektiv, „prosím vás, běžte se podívat, co se stalo u jezírka. A teď vy, kdo jste?“ zeptal se a stanul. „Jak se jmenujete?“

„Michael Flood,“ řekl neznámý nevrle. Byl to nepřirozeně vychrtlý mužík, se skobovitým nosem, příliš velkým na jeho obličej bezbarvý jako pergamen na rozdíl od šafránové barvy jeho kůže. „Nemám

s tím nic společného. Našel jsem ho na zemi mrtvého a lekl jsem se. Ale přišel jsem jen proto, abych s ním udělal interview pro jednu noviny.“

„Tak vy máte ve zvyku lézt přes zeď,“ řekl Bagshaw, „když děláte interview s významnými osobnostmi?“

A posupně ukázal na řadu stop vedoucích tam a zpátky po cestě ke květinovému záhonu.

Muž, který prohlásil, že se jmenuje Flood, nasadil výraz stejné podpůny.

„Proč by novinář nemohl lézt přes zeď?“ řekl. „Nemohl jsem se dozvonit u vchodu. Sluha někam odešel.“

„Jak víte, že odešel?“ zeptal se detektiv podezíravě.

„Poněvadž,“ odtušil Flood s klidem takřka nepřirozeným, „já nejsem jediný, kdo leze přes zeď. Vy jste se sem tuším dostal zrovna tak. A sluha lezl přes plot zcela určitě, poněvadž jsem ho před momentem zahlédl, jak táhne na druhém konci zahrady, hned vedle vrátěk skáče se zdi.“

„Ale proč nešel vrátky,“ zajímal se vyšetřovatel.

„Jak to mám vědět?“ odsekl Flood. „Patrně byla zamčená. Ale měl byste se na to zeptat spíš jeho než mne, zrovna si to táhne hasi domů.“

Opravdu ve světélkujícím šeru se začala rýsovat další stínová postava – postava sporá a hlavatá, oblečená do červené vesty jako nejnapádnější částí značně ošumělé livreje. Jak se zdálo, muž se snažil nenápadně zmizet k postrannímu domovnímu vchodu, pokud na něho Bagshaw nezavolal, aby zůstal stát. Potom k ním velmi zdráhavě popošel a ukázal jim neinteligentní, žlutou tvář s lehce asiatským nádechem, který podporovaly i hladké modročerné vlasy.

Bagshaw se prudce otočil k muži jménem Flood. „Znáte tady v místě někoho, kdo může dosvědčit vaši totožnost?“ řekl. „V celé téhle zemi mě zná pět a půl lidí,“ zabručel Flood. „Zrovna jsem dorazil z Irska. Jediný člověk, kterého znám tady v okolí, je farář od svatého Dominika – otec Brown.“

„Žádný z vás se nesmí odtud vzdálit,“ řekl Bagshaw, a pak dodal k sluhovi: „Vy prosím vás zajděte do domu a zavolejte na faru k svatému Dominiku a požádejte otce Browna, aby sem laskavě ihned přišel. A pozor, žádné figle.“

Zatímco energický detektiv zajišťoval případné uprchlíky, pospíšil si jeho přítel na místo tragédie, jak mu přikázal. Naskytl se mu opravdu neobyčejný obraz a nebyť tragická, byla by to bývala tra-

gédie krajně fantastická. Nebožtík (na první pohled bylo zřejmé, že je mrtev) ležel s hlavou v rybníce, kde ji zář umělého světla obklopovala jakousi nesvatou svatozáří. Tvář byla vyzáblá a dost odpudivá, čelo lysé, řídké kadeře tmavošedé jako železné kroužky; přes zornice havení způsobené ranou do spánku poznal Underhill bez námahy rysy, které viděl na různých portrétech sira Humphreya Gwynna. Nebožtík byl ve fraku a dlouhé černé nohy tak tenké, že připomínaly nohy pavoučí, se plazily v různých úhlech po příkrém břehu, odkud spadl. Jako z přišerného rozmaru ďábelské arabesky tvořila krev ve svítící vodě spirálovité prstence pomalu se rozplývající jako šarlat červánků.

Underhill nevěděl, jak dlouho stál a hleděl na tu úděsnou postavu. Když zvedl hlavu, uviděl nahoře na hrázi skupinu čtyř mužů. Byl připraven na Bagshawa a jeho irského zajatce a snadno uhodl stav sluhy v červené vestě. Ale ve čtvrté postavě byla jakási groteskní velebnost divně souladná s tím vším neladem. Byla to postava jako špalek s kulatým obličejem a s kloboukem jako černá svatozář. Konečně Underhill pochopil, že je to kněz, ale přece něco v jeho zjevu mu pořád připomínalo přízračný starý černý dřevoryt na konci jednoho Tance Smrti.

Potom slyšel Bagshawa, jak knězi říká:

„Jsem rád, že můžete dosvědčit totožnost tohoto muže, ale musíte si uvědomit, že na něm do jisté míry lpí podezření. Samozřejmě může být nevinný, ale vešel do zahrady nedovoleným způsobem.“

„Pro svou osobu myslím, že je nevinný,“ řekl malý kněz bezbarvým hlasem. „Jenže se samozřejmě mohu mýlit.“

„Proč si myslíte, že je nevinný?“

„Poněvadž vešel do zahrady nedovoleným způsobem,“ odpověděl duchovní. „Já jsem totiž přišel dovoleným způsobem. Ale byl jsem asi jediný, kdo to udělal. Lézt přes zeď je zřejmě dneska v módě.“

„Co myslíte tím dovoleným způsobem?“ zeptal se detektiv.

„No,“ řekl otec Brown a podíval se na něho s hlubokou nevinností, „já přišel dveřmi. Vcházím často do domu tímto způsobem.“

„Promiňte,“ řekl Bagshaw, „ale je tak důležité, kudy jste přišel dovnitř, pokud se nechcete přiznat k vraždě sám?“

„Myslím, že ano,“ řekl kněz mírně. „Protože jsem vešel hlavními vchodem, viděl jsem něco, co asi niřdo z vás neviděl. Zdá se mi, že by to mohlo s tímhle souviset.“

„Co jste viděl?“

64 „Viděl jsem něco jako pořádný binec,“ prohlásil otec Brown svým

mírným hlasem. „Velké zrcadlo na kusy, malá pařma překocená, střepy z květináče po celé chodbě. Mám dojem, že se tam něco stalo.“

„Máte pravdu,“ řekl Bagshaw po chvíli. „Jestli jste viděl dobře, má to určitě něco společného se zločinem.“

„Ale jestli to má opravdu něco společného se zločinem,“ řekl kněz velmi jemně, „potom je tu, jak se zdá, jenom jedna osoba, která s tímto zločinem zaručeně nemá nic společného. Totiž pan Michael Flood, který vešel do zahrady nedovoleným způsobem přes zeď a pak se ji pokusil týmž nedovoleným způsobem opustit. Právě tato nedovolenost svědčí podle mě o jeho nevině.“

„Pojďme do domu,“ řekl Bagshaw prudce.

Když vcházel dovnitř postranními dveřmi za sluhou, který je vedl, zůstal Bagshaw krok nebo dva pozadu a oslovil svého přítele.

„Tenhle sluha se mi nějak nechce líbit,“ řekl. „Tvrdí, že se jmenuje Green, ale nevypadá na Angličana. Zato jak se zdá, je nepochoybně Gwynnův sluha a patrně jeho jediný stálý služebník. Jen je mi divné, proč tak briskně popřel, že by jeho pán mohl být v zahradě, ať živý nebo mrtvý. Starý soudce prý odešel na velký právnícký banket a měl se vrátit až za mnoho hodin: to uvedl sluha jako omluvu pro svoje odskočení.“

„Uvedl,“ řekl Underhill, „taky nějakou omluvu pro svůj osobitý způsob přiskočení?“

„Žádnou, z které bych byl moudrý,“ odpověděl detektiv. „Nemohu se v něm vyznat. Jako by se něčeho bál.“

Vstoupili postranními dveřmi a octli se na zadním konci vstupní haly, která zabírala celou jednu stranu domu a končila hlavními dveřmi překlenutými šerým lunetovým oknem staromódního tvaru. Slabě šedé světlo začínalo prolínat do tmy jako nějaké ponuré a odbarvené svítání, ale pokud bylo v hale nějaké světlo, pocházelo od jediné lampy se stínidlem rovněž staromódního tvaru, která stála na poličce v jednom rohu. V jejím světle mohl Bagshaw rozeznat spoušť, o které mluvil Brown. Výsoká pařma s dlouhými zpeřenými listy se převrátila a její tmavočervený květináč se rozbil na kousky. Střeplny se válely po koberci spolu s bílými třípytnými úlomky roztržitého zrcadla, jehož takřka prázdný rám visel za nimi vzadu na zdi na konci síně. Kolmo ke vchodu a přesně proti postranním dveřím, kterými vešli, vedla další a podobná chodba do nitra domu. Na jejím konci bylo vidět telefon, kterým sluha zavolal kněze, a pootevřené dveře; podle sevřených šiků velkých v kůži vázaných knih, které zahlédli škvírou, zřejmě vchod do soudcovy pracovny.

Bagshaw se zastavil a zadíval se na poražený květináč a směsici stře-
pů u svých nohou.
„Máte úplně pravdu,“ řekl kněz, „tady došlo k zápasu. A mohl to
být jedině zápas mezi Gwynnem a jeho vrahem.“
„Měl jsem takový dojem,“ řekl otec Brown skromně, „že se tu
něco stalo.“

„Ano, a je víc než jasné, co se tu stalo,“ přisvědčil detektiv. „Vrah
vešel hlavními dveřmi a srazil se s Gwynnem; patrně mu Gwynne
sám otvíral. Došlo k osudné potyčce, náhodná střela přitom pravdě-
podobně zasáhla zrcadlo, ale mohlo je také rozbit kopnutím nebo něco
jiného. Gwynnovi se podařilo uniknout, utíkal do zahrady, útočník
za ním a nakonec ho u rybníčka zastřelil. Podle mě se celý zločin
odehrál takto, ale samozřejmě se ještě musím podívat do ostatních
místností.“

Ostatní místnosti prozradily velmi málo, ačkoliv Bagshaw upozornil
důrazně na nabitou opakovací pistoli, kterou našel v zásuvce psa-
cího stolu.

„To vypadá na to, že něco čekal,“ řekl, „ale je divné, proč si tedy
nevzal zbraň s sebou, když šel dolů do haly.“
Konečně se vrátili do haly a zamířili ke vchodu; otec Brown přitom
bloudil roztržitě očima kolem dokola. Obě chodby, jednotvárně
vylepené týmiž šedivými vybledlými tapetami, jako by ještě pod-
trhávaly zaprášenou a zašlou honosnost několika časné viktorian-
ských kusů zařízení, zelenou mředěnkou zažranou do bronzu lampy,
zkalené zlato míhotařící se na rámu rozbitého zrcadla.

„Rozbité zrcadlo prý nosí neštěstí,“ podotkl. „Tenhle dům mi vůbec
připadá nějak zlověstný. Už ten nábytek...“

„To je ale zvláštní,“ řekl Bagshaw ostře. „Myslel jsem, že dveře bu-
dou zamčené, ale jsou jenom zavřené.“

Nikdo neodpověděl, a tak vyšli do přední zahrady s užšími a syme-
tričtějšími záhony květin, končící na jedné straně zajímavě sestři-
ženým živým plotem. Zela v něm díra jako zelená jeskyně a z jejího
šera vykukovalo pár zborcených schodů.

Otec Brown se přiloukal až k otvoru a vstříl do něho hlavu. Pár
okamžiků potom, co zmizel, uslyšeli s úžasem, jak se jim jeho klidný
hlas ozývá nad hlavou, jako by kněz mluvil s někým v koruně stromu.
Detektiv se pustil za ním a zjistil, že to podivné, kryté schodiště
vede na něco jako zlomek mostu klenoucí se přes temnější
a pustší prostory zahrady. Stavba se vinula obloukem za roh domu,
66 takže shora bylo vidět pole barevných světél dole v zadní zahradě.

Pravděpodobně to byl pozůstatek nějakého nedokončeného stavl-
telského nápadu vybudovat přes hlavní trávník jakousi visutou te-
rasu. Bagshaw si pomyslí, že je to poslední místo, kde by se měl
někdo vyskytovat v časných hodinách mezi nocí a ránem, ale pro tu
chvilku se nepídil po podrobnostech. Díval se na muže, který byl
nalezen.

Jak tak stál zády k nim – malý muž ve světle šedých šatech – byl
na něm nápadný jediný rys: obdivuhodná kštice vlasů tak žlutých
a zářivých jako květ obrovské pampelišky. Tvořily mu kolem hlavy
doslova svatozář, a proto jeho tvář, když ji k nim pomalu a posupně
otočil, zapůsobila dost otřesně. Člověk bezděky čekal, že ta svatozář
bude lemovat oválný obličej lehce andělského rázu, ale tato tvář
byla zakaboněná a obstarožní, s naducanou lící a s krátkým nosem,
který nějak připomínal zlomený nos boxera.

„To je pan Orm, proslulý básník, jak jsem se dověděl,“ řekl otec
Brown tak klidně, jako by seznamoval dvě osoby v saloně.

„Ať je to kdokoliv,“ řekl Bagshaw, „musím ho požádat, aby šel
laskavě se mnou a zodpověděl mi několik otázek.“

Pan Orm, ač básník, neprojevil se jako vzor výmluvnosti,
když měl zodpovědět dotyčné otázky. Tehdy v tom zákoutí staré
zahrady, když se přes kalné keře a nedokončený most začínal plížit
šedý úsvit nového dne, i potom v různých stadiích a za různých
okolností soudního vyšetřování, které se kolem něho stahovalo
stále hrozivěji, odmítal vypovědět cokoliv jiného krom toho, že
zamýšlel sira Humphreye Gwynna navštívit, ale neučinil tak, poně-
važ mu na jeho zvonění nepřišel nikdo otevřít. Na námitku, že
dveře byly prakticky otevřené, zafuněl. Na poznámku, že hodina
byla poněkud pozdní, zabručel. To málo, co řekl, bylo nejasné, ať
už proto, že angličtinu vsutku příliš neovládal, nebo proto že ne-
ovládal ji považoval za prozíravější. Smýšlel, jak se zdálo, nihilistic-
ky a podvrtně, což ostatně odpovídalo i tendenci jeho poezie
podle těch, kdo byli schopni do ní vníknout; a nedalo se vyloučit,
že jeho jednání se soudcem a snad i jeho spor se soudcem se nějak
dotýkaly básnickových anarchistických spádů. O Gwynnovi se vědě-
lo, že mu pořád straší v hlavě bolševičtí špióni jako dřív špióni
němečtí. Hlavně jedna okolnost utvrdila v Bagshawovi jeho dojem,
že podezření proti Ormovi nutno brát vážně: Když pár minut po
jeho zadržení vycházeli přední brankou do ulice, potkali náhodou
dalšího souseda: Bullera, velkoobchodníka s doutníky, nápadného
svou snědou, bystrou tvář a nádhernou orchidejív knoflíkové dírci. 67

V tomto oboru zahradnictví byl totiž kapacita. K nemalému překvapení ostatních pozdravil svého souseda básníka zcela zběžně, skoro jako by čekal, že ho uvidí.

„A tady jsme zase,“ řekl. „To jste si ale se starým Gwynnem pořádně sklepli, co?“

„Sir Humphrey Gwynne je mrtev,“ řekl Bagshaw. „Vyšetřují tento případ, a musím vás proto požádat o vysvětlení.“

Buller stál bez pohnutí jako sloup lampy za ním, patrně ztuhl úžasem. Červený konec jeho doutníku rytmicky žhavěl a tmavě ale snědou tvář mu kryl stín. Když promluvil, měl úplně jiný hlas.

„Narážel jsem pouze na to,“ řekl, „že jsem tady u vrátek potkal přede dvěma hodinami pana Orma, zrovna když šel za sirem Humphreyem.“

„Ale on tvrdí, že se s ním nesešel,“ poznamenal Bagshaw, „a že do domu vůbec nevstoupil.“

„Stát dvě hodiny přede dveřmi, to je hezký dlouhá chvílka,“ podotkl Buller.

„Máte pravdu,“ řekl otec Brown, „prostát dvě hodiny na ulici je vážně k nepřekání.“

„Byl jsem mezitím doma,“ řekl doutníkář. „Psal jsem dopisy a teď jsem je šel hodit do schránky.“

„To nám všechno povíte později,“ řekl Bagshaw. „Dobrou noc – vlastně dobré jitro.“

Soudní řízení proti Osricovi Ormovi pro vraždu sira Humphreye Gwynna, které plnilo noviny dlouhé týdny, se vlastně celé točilo kolem téže hádanky jako ta krátká rozmluva pod pouliční lampou, když šedozelené svítání vnikalo do temných ulic a zahrad. Všechno stálo a padalo se záhadou dvou prázdných hodin: co dělal Orm mezi dobou, kdy ho Buller viděl vcházet zahradní brankou, a dobou, kdy ho otec Brown našel, jak dosud otálí v zahradě. Očividně mohl za tu dobu spáchat nejmíň šest vražd a skoro byl by je mohl spáchat už jen z nedostatku jiného zaměstnání, poněvadž nebyl s to souvisle povědět, co vlastně dělal. Prokurátor poukázal na to, že měl k činu nejen čas, nýbrž i příležitost, ježto hlavní dveře nebyly zamčené a postranní dveře do zadní zahrady byly otevřené. Soudní dvůr sledoval s nemalým zájmem Bagshawovu jasnou rekonstrukci zápasu v chodbě, po němž zůstaly tak výmluvné stopy. Policie zatím našla i kulku, která roztržila sklo. Konečně loubí v živém plotě, kde byl obžalovaný přistižen, se nápadně podobalo skryšči. Tento argument ovšem obrátil sir Matthew Blake, velmi schopný obhájce obžalo-

vaného, ve prospěch svého klienta. Zeptal se, proč by někdo lezl dobrovolně do pasti, odkud není úniku, když zjevně bylo daleko moudřejší vyklouznout ven na ulici. V tomto bodě dopadly potyčky mezi sirem Matthewem Blakem a sirem Arthurem Traversem, neméně znamenitým veřejným žalobcem, pro obžalovaného skutečně příznivě. Sir Arthur mohl jenom trousit narážky na bolševické spiknutí, které zněly poněkud nepřesvědčivě. Ale jak došlo na přešetřování faktů týkajících se Ormova záhadného chování oné noci, získal převahu.

Obžalovaný neodmítl podat svědeckou výpověď, hlavně proto že jeho obmyslný obhájce počítal, že by udělalo špatný dojem, kdyby ji podat odmítl. Jenže Orm odpovídal vlastním právním zástupci skoro stejně kuse jako veřejnému žalobci. Sir Arthur Travers vytřískal z jeho tvrdošíjného mlčení, co mohl, ale zlomit je nedokázal. Sir Arthur byl dlouhý, vyzábílý muž s dlouhou mrtvolnou tváří a tvořil křiklavý protiklad k statné postavě a bystrým pračím očkám sira Matthewa Blaka. Ale jestliže sir Matthew připomínal troufalého vrabčáka, dal se sir Arthur daleko oprávněněji přirovnat k jeřábovi nebo k čápu. Jak se tak nakláněl dopředu a dorážel na básníka otázkami, jeho dlouhý nos mohl být klidně dlouhý zobák.

„Chcete tvrdit porotě,“ řekl tónem urážlivé nedůvěry, „že k vaší návštěvě u zemřelého vůbec nedošlo?“

„Ano,“ odpověděl Orm krátce.

„Ale chtěl jste ho přece navštívit, že? Jistě vám velmi záleželo na tom, abyste se s ním setkal. Přece jste na něho čekal dvě hodiny před domovními dveřmi?“

„Ano,“ odpověděl obžalovaný.

„A to jste si přitom nevěšmi, že jsou otevřené?“

„Ne,“ řekl Orm.

„Co jste dělal prosím vás celé dvě hodiny v cizí zahradě?“ dotíral prokurátor. „Něco jste přece dělal, ne?“

„Ano.“

„Je to snad tajemství?“ zeptal se sir Arthur s mrazivou štíplavostí. „Pro vás je to tajemství,“ odpověděl básník.

Na existenci tohoto tajemství založil sir Arthur obžalobu. Se smětostí, která někomu připadala málo svědomitá, obrátil právě nevyšetřitelnost pohnutky, která byla největší silou obhajoby, v argument pro svou tezi. Prohlásil, že tato vražda je prvním fragmentárním projevem široce rozvřeteného a promyšleného spiknutí, v němž osamělý vlastenec zahynul jako plavec uchvácený chobotnicí.

„Ano,“ hřímá hlasem jako zvon, „můj učený kolega má zcela pravdu. Neznáme důvod, proč byl zavražděn tento vážený veřejný činitel. Až bude zavražděn další veřejný činitel, nebudeme rovněž vědět proč. Až tadý můj učený kolega sám padne za obět své slavnosti a zášti, kterou chovají pekelné mocnosti destrukce k obráncům řádu, bude zavražděn a nebude vědět proč. Polovička řádných lidí v této soudní síni se dočká, že je podřežou v posteli, a nebudou vědět proč. A nikdy se nedozvíme proč a nikdy nezarazíme tyto jatky, dokud nevyldní tuto zemi, jestliže bude obhajoba dál zdržovat jednání otřepanými frázemi o pohnutce, když všechna ostatní fakta případu, když všechny křiklavé nesrovnalosti, každé zející ticho nám říkají, že před námi stojí Kain.“

„V takové ráži jsem sira Arthura ještě neviděl,“ řekl potom Bagshaw v kroužku známých. „Někdo říká, že to přehnal a že by veřejný žalobce v hrdečném procesu neměl být tak krvelačný. Ale musím říct, že v tom skřetu se žlutými vlasy bylo vážně něco, z čeho člověku naskakovala husí kůže. Celou tu dobu jsem se snažil vybavit si něco, co říká de Quincey o panu Williamsovi, o tom zvrhlém zločinci, který takřka bez hlesu vybil celé dvě rodiny. Říká tuším, že ten Williams měl vlasy ostře, nepřirozeně žluté, a domnívá se, že si je ten zločinec barvil podle receptu, kterému se naučil v Indii, kde barví koně ná zeleno nebo na modro. A k tomu to nepochopitelné, kamenné mlčení – hotový neandrtálec. Nezapírám, jedno k druhému mě tak zpracovalo, až jsem měl pocit, že na lavici obžalovaných sedí nějaký netvor. Jestli to všechno způsobila jenom výmluvnost žalobce, pak si vzal sir Arthur na sebe těžkou odpovědnost, když vložil do své řeči tolik vášně.“

„Byl přítelem nebožtíka Gwynna, pokud to nevíte,“ řekl Underhill smířlivěji, „nedávno je zahlédl jeden můj známý na jednom velkém právníckém banketu v družné zábavě. Proto si asi bere tehle proces tak k srdci. Ovšem podle mě je sotva na místě řídit se v takovém případě pouhým citem.“

„To ho špatně znáte,“ řekl Bagshaw. „Sázím se, že by se sir Arthur Traven nikdy nedal strhnout citem, i kdyby ten cit byl sebesilnější. Má velmi vysokou představu o svém úředním postavení. Patří mezi ty lidi, co nepřestávají být ctižádostiví, i když jejich ctižádost dosáhla cíle. Neznám nikoho, kdo by úzkostlivěji pečoval o svou společenskou pozici. Ne, pochopil jste špatně smysl toho hřímavého proslovu. Když takhle řádí, znamená to, že si myslí, že dosáhne odsouzení tak jako tak, a chce se postavit do čela nějakého politické-

ho hnuti proti spiknutí, o kterém mluví. Musí mít nějaký velmi dobrý důvod, proč chce Orma usvědčit, a nějaký velmi dobrý důvod, proč se domnívá, že to dokáže. To znamená, že bude mít fakta na své straně. Jeho důvěra nevěstí pro obžalovaného nic dobrého.“ Postřehl v kroužku nenápadnou postavu.

„Tak co, otče Browne,“ řekl s úsměvem, „co říkáte našemu procesu?“

„Hm,“ odpověděl kněz poněkud nepřítomně, „víte, mě nejvíc udivilo, jak taková paruka člověka změní. Říkáte, že veřejný žalobce byl strhující. Ale já jsem ho náhodou zahlédl, když si sundal paruku, a hned vypadal jako někdo docela jiný. Tak například je úplně holohlavý.“

„Bojím se, že proto ještě nebude méně strhující,“ odpověděl Bagshaw. „Nebo snad chcete založit obhajobu na faktu, že veřejný žalobce je holohlavý?“

„Ne tak docela,“ řekl otec Brown bodře. „Abych pravdu řekl, myslím jsem na to, jak málo ví jeden druh lidí o druhém druhu lidí. Představte si, že bych se dostal k nějakému dalekému národu, kde ještě nikdy neslyšeli o Anglii. Představte si, že bych jim řekl, že v mé vlasti existuje muž, který nepoloží otázku rozhodující o životě nebo smrti člověka, pokud si nenasadí na hlavu nástavbu z koňských žíní s malými copánky vzadu a s šedými dlouhými loknami po stranách. Myslili by si, že to musí být muž značně výstřední. Ale on není výstřední, pouze zachovává tradici. Myslili by si to, poněvadž nevědí nic o anglickém soudnictví, poněvadž nevědí, co je to prokurátor. No a tehle prokurátor zase neví, co je to básník. Nechápe, že básníková výstřednost by básníkovi nepřipadala výstřední. Je mu divné, že Orm mohl chodit dvě hodiny krásnou zahradou a nic nedělat. Panebože, básníka by vůbec nepřekvapilo, kdyby někdo chodil deset hodin sem tam po upopeleném dvorku, kdyby přitom skládal báseň. Ostatně Ormův obhájece byl zrovna tak zabeđený. Ani ho nenapadlo, aby dal Ormovi tu nejzákladnější otázku.“

„Jakou otázku?“ zeptal se Bagshaw.

„Přece na které básni tehdy zrovna pracoval, ne!“ řekl otec Brown poněkud netrpělivě. „Na kterém verši uváží, jaký přívlastek hledal, jakého dojmu chtěl dosáhnout. Kdyby v soudní síni sedělo pár kulturních lidí, kteří vědí, co je to literatura, věděli by, zdali měl Orm skutečně něco na práci nebo ne. Továrníka byste se jistě zeptali, jak to vypadá s jeho továrnou, ale nikoho nenapadne, aby se zamyslel nad tím, jak vzniká poezie. Básník pracuje, když nic nedělá.“

„To je všechno hezké,“ řekl detektiv, „ale proč se skrýval? Proč vylezl po těch točících schůdkách a zůstal naholý? Nevedly přece nikam.“

„Právě protože nikam nevedly,“ vybuchl otec Brown. „Každého, kdo se podívá na tu slepou cestičku končící v povětrí, mohlo napadnout, že to tam umělece potáhne, zrovna jako dítě.“ Chvilí stál a pomžikával očima, a pak řekl omluvně: „Odpustíte, ale připadá mi divné, že ani jeden z nich nemá pro takovéhle věci pochopení. A ještě něco. Nevíte, že pro umělce má všechno jen jeden pohled nebo polohu, která je přesně ta *pravá*? Strom, tráva a mrak mají smysl jen v určitém uspořádání, stejně jako tři písmena dávají slovo jen v jednom seřazení. No, a pohled na osvětlenou zahradu z nedokončeného mostu byl ten pravý pohled na ni. Byl stejně jedinečný jako čtvrtý rozměr. Bylo to jako kouzelné kukátko, bylo to jako dívat se dolů na nebe a vidět hvězdy růst na stromech a to zářivé jezírko bylo jako měsíc, který se skulll na luka v nějaké šťastné chvílině pohádce. Byl by se na to vydržel dívat věčně. Kdybyste mu řekl, že ta cesta nikam nevede, byl by vám řekl, že jeho zavedla do říše vlí. Ale čekáte, že vám to poví jako svědeckou výpověď? Co byste mu řekli, kdyby to udělal? Každý člověk má prý právo být souzen porotou lidí jemu rovných. Proč jste jemu nedali porotu básníků?“

„Mluvíte, jako byste sám byl básník,“ řekl Bagshaw.

„Děkujte nebi, že nejsem,“ řekl otec Brown. „Děkujte svým šťastným hvězdám, že kněz musí být milosrdnější než básník. Bůh uchovej, kdybyste věděli, jaké zdrcující, jaké nelitostné pohrdání k vám chová, cítili byste se jako pod Niagarou.“

„Znáte možná líp povahu umělců než já,“ řekl Bagshaw po chvíli, „ale nakonec odpověď je prostá. Můžete jenom ukázat, že mohli učinit, co učinil, a nedopustit se přitom zločinu. Ale zůstává pravdou dál, že se zločinu dopustit mohl. Kdo by ho jinak mohl spáchat?“ „Uvažoval jste o tom sluhovi?“ řekl otec Brown přemítavě. „Jeho výpověď byla dost divná.“

„Ach,“ zvolal Bagshaw, „tak vy si myslíte, že to udělal Green.“ „Green to určitě nebyl,“ řekl kněz. „Chtěl jsem jenom vědět, zdali jste uvažoval o té jeho podlivné výpovědi. Jenom si odskočil kvůli nějaké maličkosti, na skleničku nebo na schůzku nebo tak něco. Ale odešel zahradní brankou a vrátil se přes zahradní zeď. Jinými slovy, nechal dveře otevřené, ale když se vrátil, byly zavřené. Proč? Poněvadž zatím tudy prošel Někdo jiný.“

„Vrah,“ zamumlal detektiv pochybovačně. „Víte, kdo to byl?“
„Vím, jak vypadal,“ řekl otec Brown klidně. „To je to jediné, co vím. Skoro ho vidím, jak vchází hlavními dveřmi v slabém světle lampy v hale, vidím jeho postavu, jeho šaty, dokonce i jeho tvář!“
„Jakto?“

„Vypadal jako sir Humphrey Gwynne,“ řekl kněz.

„Kam tím proboha míříte?“ zeptal se Bagshaw. „Gwynne přece ležel mrtvý s hlavou v rybníce.“

„Ovšem,“ řekl otec Brown.

Za chvíli pokračoval. „Vraťme se k té vaší teorii. Byla to znamenitá teorie, ale já s ní tak docela nesouhlasím. Podle vás vešel vrah hlavními dveřmi, potkal soudce v hale, utkal se s ním a rozbil zrcadlo. Potom soudce před ním utekl do zahrady, vrah ho tam dohnal a zastřelil. Mně se to nějak nezdá. Ale i kdyby nakrásně soudce couval zpátky do haly; vzadu jsou dvě chodby: jedna vede do zahrady a druhá k pokojům. Nemyslíte, že by spíš hledal útočiště v domě? Tam byla jeho pistole, tam byl jeho telefon, tam byl – jak se domníval – i jeho sluha. Dokonce i k sousedům měl blíž tím směrem. Proč by se zdržoval otvíráním dveří do zahrady a běžel sám od sebe na opuštěnou stranu domu?“

„Ale my víme, že z domu odešel,“ odpověděl detektiv bezradně.

„Víme, že odešel z domu, protože jsme ho našli v zahradě.“

„Neodešel nikam, protože doma vůbec nebyl,“ odpověděl otec Brown. „Myslím ten večer. Seděl v tom svém pavilónku. Tuhle informaci jsem vyčetl hned tenkrát v noci z červených a zlatých hvězd zářících v zahradě. Rozsvěcuj se přece z pavilónku, jak by mohly svítit, kdyby tam nebyl býval? Pokoušel se doběhnout k domu a k telefonu, když ho vrah u rybníčka zastřelil.“

„Ale co květináč a palma a rozbité zrcadlo?“ zvolal Bagshaw. „Vždyť jste je sám našel! Sám jste řekl, že v hale došlo k zápasu.“

Kněz zamžikal dost skličně. „To že jsem říkal?“ zamumlal. „To jsem určitě neřekl. Nikdy jsem si to nemyslel. Řekl jsem, co si myslím, totiž že se v hale něco stalo. A něco se tam opravdu stalo. Jenže zápas to nebyl.“

„Kdo tedy rozbil zrcadlo?“ zeptal se Bagshaw krátce.

„Zrcadlo rozbila kulka,“ odpověděl otec Brown vážně. „Kulka vypálená zločincem. Velké kusy padajícího skla stačily klidně přehrhnout květináč a palmu.“

„A na koho tedy vrah mířil, když ne na Gwynna?“ zeptal se detektiv.

„Na to je dost těžko odpovědět,“ řekl jeho přítel duchovně skoro 73

zasně. „V jistém smyslu mířil skutečně na Gwynna. Jenže Gwynne, na kterého mířil, tam nebyl. Zločinec byl v hale sám.“

Odmíchl se na chvíli a pak klidně pokračoval. „Představte si to zrcadlo na konci chodby, pokud ještě nebylo rozbité, a vysokou palmu skloněnou nad ním. V šeru by se mohlo zdát, že to zrcadlo obrazuje jednobarevné stěny není zrcadlo, ale konec chodby. A muž obrážející se v jeho ploše by vypadal, jako že přichází z nitra domu. Vypadal by jako pán domu – jen kdyby se mu odraz trochu podobal.“

„Počkejte minutku,“ zvolal Bagshaw, „myslím, že začínám...“

„Začínáte vidět, proč všichni podezřelí v tomto případě musí být nevinní. Je vyloučeno, že by některý z nich mohl považovat svůj vlastní obraz za starého Gwynna. Orm by okamžitě poznal, že jeho houštinu žlutých vlasů není pleš. Flood by poznal svou rudou kšticí a Green svou rudou vestu. Nadto jsou všichni malí a ožumělí, žádný z nich by si nemohl splést svůj obraz s dlouhým, tenkým starým gentlemanem ve fraku. Potřebujeme do hry dosadit jiného stejně dlouhého a tenkého gentlemana. To jsem měl na mysl, když jsem říkal, že vím, jak vrah vypadal.“

„A co z toho chcete vyvodit?“ zeptal se Bagshaw a pevně se na něho zadíval.

Kněz ze sebe vydal cosi jako hořké bříčké zasmání, které se překvapivě lišilo od jeho obvyklého mírného způsobu mluvy.

„Vывodím z toho,“ řekl, „právě tu věc, která je podle vás tak směšná a nemožná.“

„Co tím myslíte?“

„Založím obhajobu na faktu,“ řekl otec Brown, „že veřejný žalobce má pleš.“

„Panebože,“ řekl detektiv tiše, vyskočil a zíral.

Otec Brown pokračoval ve své samomluvě nevzrušeně dál.

„Sledovali jste pohyby pěkného počtu lidí v téhle aféře. Vás od policie fantasticky zajímaly pohyby básníka, sluha a Ira. Ale na pohyby jiného muže jste jaksí pozapomněli. Myslím nebožtíka. Jeho sluha se docela upřímně divil, když se dozvěděl, že se pán vrátil. Jeho pán odešel na velký banket všech prominentů právnické profese, ale nečekal ho opustil a vrátil se domů. Nebylo mu nevolno, protože nepotřeboval žádnou pomoc. Skoro určitě se střetl s některým jiným prominentem právnické profese. Měli jsme pátrat po jeho nepříteli prvně mezi prominenty zmíněné profese. Vrátil se a zašel se v pavilónku, kde měl uloženy všechny své soukromé dokumenty 74 o velezrádných piklech. Jenže dotyčný prominent, který věděl, že

v těchto dokumentech je něco proti němu, prozíravě sledoval svého žalobce až domů. Měl na sobě frak jako on, ale navíc měl v kapse pistolí. To je všechno. A nebýt zrcadla nikdo by to neuhádl.“

Na chvíli jako by se díval do prázdna a pak dodal:

„Zrcadlo je divná věc, rám obrazu, který rámuje stovky různých obrazů, vždy živých a vždy mizících. Ale v tom zrcadle, pověšeném na konci šedivé chodby pod zelenou palmou, bylo něco zvlášť divného. Jako by to bylo kouzelné zrcadlo nadané mocí, kterou jiná zrcadla nemají: jako by jeho obraz měl schopnost přežít je a vznášet se tím šerým domem jako přízrak. Nám aspoň se podařilo vyvolat z prázdna to, co sir Arthur Travers viděl. Mimochodem řekl jste o něm jednu velmi pravdivou věc.“

„To rád slyším,“ řekl Bagshaw s pochmurným humorem. „A sice?“

„Řekl jste,“ poznamenal kněz, „že sir Arthur musí mít nějaký dobrý důvod, proč chce dostat Orma na šibenici.“

O týden později sešel se kněz s detektivem opět a dozvěděl se, že úřady již zahájily vyšetřování v novém směru, když pátrání přerušila senzační událost.

„Sir Arthur Travers,“ řekl otec Brown.

„Sir Arthur Travers je mrtev,“ řekl Bagshaw stručně.

„Ach!“ řekl kněz s lehkým zajíknutím v hlase, „chcete říci...“

„Ano,“ řekl Bagshaw, „střelil na stejného muže, ale ne do zrcadla.“